

Autor: Alain de Benoist

Lidskoprávní ideologie je univerzalistická v tom smyslu, že vždy a všude prosazuje sebe samu naprosto bez přihlídnutí k tradici a kontextu. Subjektivistické je pak její vymezení práv jako subjektivních vlastností abstraktního jednotlivce.

Čas od času si někteří z nás kladou otázku, co Evropa vlastně přinesla světu, co je pro ni nejtypičtější? Nejlepší odpověď zní asi následovně: pojem objektivity. Právě z ní vyplývá vše ostatní: idea jednotlivce a jeho svobody, obecné blaho odlišné od jednotlivých zájmů, spravedlnost coby nalézání pravdy (tedy opak pomsty), vědecká etika a úcta k empirickým datům, filozofické myšlení oproštěné od víry a dodávající mysliteli sílu sám přemýšlet o světě a zpochybňovat pravdu, duch zdrženlivosti a možnost sebekritiky, schopnost vést dialog a dokonce i pojem pravdy samotný.

Univerzalizmus však je překroucením objektivity: zatímco cesta k ní vede od konkrétního, univerzalizmus se jí pokouší definovat ze svévolně stanovené abstrakce. Namísto vyvozování etiky z určitého bytí, postupuje zcela obráceně.

Univerzalizmus není založen na objektivním přístupu k věcem, ale na metodě jednotící abstrakce, z níž má vyplynout poznání povahy věcí. Jedná se o zrcadlově převrácený obraz omylu metafyziky subjektivity, která zužuje dobro na to, co je dobré pro mě nebo pro nás, a správné podle soudu vlastního svědomí. Evropská tradice člověka vždy ujišťovala o nezbytnosti s vlastní bezprostřední subjektivitou zápasit. Podle Heideggera jsou celé moderní dějiny příběhem odkrývání metafyziky subjektivity.

Subjektivita nevyhnutelně vede k relativismu (všechno je oprávněné) a touto cestou dospívá

až rovnostářskému univerzalistickému závěru (každý je důležitý). Relativismus pak nelze „překonat“ jinak než vlastním úsudkem: můj názor by měl zvítězit jednoduše proto, že je můj. Jedním tahem tak dochází k likvidaci pojmů spravedlnosti i obecného blaha.

Ideologie lidských práv v sobě tyto dva omyly spojuje: je univerzalistická v tom smyslu, že vždy a všude prosazuje sebe samu naprosto bez přihlídnutí k tradici a kontextu. Subjektivistické je pak její vymezení práv jako subjektivních znaků abstraktního jednotlivce.

„Intronizaci lidských práv musíme bezpochyby označit za nejzásadnější ideologickou a politickou skutečnost posledních dvaceti let,“ píše Marcel Gauchet. A dodává, že lidská práva se stala „ideologickým těžištěm“ všeho, čeho se v současnosti účastníme. Mají našlápnuto v nejbližší budoucnosti nahradit na pozici naprostého hegemonu různé politické a společenské diskurzy, v minulosti formulované z dnes už vyvrácených nebo vyčerpaných perspektiv (tradice, národ, pokrok, revoluce) a stát se jediným zbývajícím kompasem v éře dezorientace či morálním minimem chaotického světa. Tvoří „morální obzor naší doby,“ říká Robert Badinter. Měla by se stát „základním kamenem každé společnosti,“ tvrdí Koffi Annan. Nesou v sobě „zárodek skutečné světové vlády,“ prohlašuje Jean Daniel.

Jsou však mnohem víc: na základě názorů vyhlášených za „zřejmé“ (formulaci „*Pokládáme za samozřejmé pravdy*“ nacházíme už v Deklaraci nezávislosti Spojených států amerických z července 1776) lidská práva sama sebe pasují do pozice nového Desatera. Coby nový základní kámen řádu lidstva jako by nabývala posvátného charakteru. Lidská práva se tedy etablovala coby „vyznání celého lidstva“ (Nadine Gordimerová) a „celosvětové sekulární náboženství“ (Elie Wiesel). Régis Debray o nich mluví jako o „zatím posledním z našich občanských náboženství, duši světa postrádajícího duši.“

Jedním z důkazů na podporu tohoto výkladu budiž jejich dogmatický charakter: ideologii lidských práv je nepřípustná. Proto se dnes jeví podobně nemístná, svatokrádežná a pohoršující jako kdysi pochybnosti o Boží existenci. Stejně jako kterékoliv jiné náboženství se lidskoprávní ideologie pokouší vydávat svá dogmata za natolik absolutní, že pochybovat o nich by mohl chtít snad jen někdo nesmírně hloupý, nečestný nebo zlomyslný. Vylíčením lidských práv jako „lidských“ práv, jako práv „všeobecných“ je mluvčí automaticky vyjímá coby předmět možné kritiky – tedy z *práva* na jejich zpochybnění – a zároveň své odpůrce nepřímou vykazuje mimo kategorii lidství: nelze totiž odporovat někomu, kdo mluví za celé lidstvo a zároveň sám zůstat člověkem. A konečně, stejně jako kdysi věřící pokládali za svou povinnost všemi prostředky obracet „nevěřící“ a bezbožníky na víru, i vyznavači lidskoprávního vyznání sami sebe vnímají jako vykonavatele vyššího poslání zakotvit tyto své principy na celé planetě. Ideologie lidských práv, teoreticky vycházející ze zásady tolerance, se tak odhaluje coby nositel té nejkrajnější možné nesnášenlivosti, nejabsolutnějšího vyloučení. Deklarace lidských práv nejsou ani tak vyhlášeními lásky jako vyhlášením války!

Diskuse o lidských právech dnes však neusiluje jen o obsazení pozice náhradní ideologie v prostoru uprázdněném zhroucením „velkých narativů.“ Snahou vnutit dílčí morální normy všem ostatním národům světa se Západ pokouší znovu nabýt ztracené dobré svědomí, opětovně se stát modelem pro zbytek světa a coby „barbary“ odsoudit všechny, kteří by

snad jeho model odmítali. V dějinách se „právy“ velice často stávalo to, co se tak vládci dominantní ideologie rozhodli označit. Ruku v ruce s tržní expanzí se lidskoprávní diskuse stala ideologickým brněním globalizace. V první řadě jde o nástroj nadvlády a přesně za to bychom ji také měli považovat.

Proti tyranii a útlaku by lidé měli mít možnost vystoupit všude a vždy. Protestovat proti lidskoprávní ideologii tak pochopitelně neznámá obhajobu despotismu – spíše jde o snahu upozorňovat na její nedostatky a tím ji napravit. Znamená to klást si otázky o platnosti základních tezí této teorie, o nomologickém statusu těchto práv a o možnostech manipulace, jimž mohou být vystavena. Znamená to tedy přicházet s vlastním řešením.

Svoboda je základní ctností, samotnou podstatou pravdy, a proto bychom ji měli ochránit před zkostnatělostí univerzalizmu a subjektivity. Halasné proklamace lidských práv ve stále odlidštěnější společnosti, kde jsou zpředmětňováni i lidé samotní a kde komercializace společenských vztahů vytváří nové a nové podoby odcizení, nejspíše nebudou nijak náhodné. Vyjádřit úctu a solidaritu k lidem lze mnoha způsoby. Otázku svobod nelze vyřešit zákonem či morálně, jde především o otázku politickou, kterou je tedy třeba řešit politicky.

Úvaha Alaina de Benoist *Human Rights: The Worldwide Secular Religion* vyšla na stránkách Right On 14. července 2016.

Jedná se o úryvek z knihy Alaina de Benoist *Au-delà des droits de l'homme : Pour défendre les libertés*. Anglicky vydalo nakladatelství Arktos: *Beyond Human Rights* (Arktos, 2011).